

25 anys del primer programa de ràdio en català

Fer ràdio quan no se'n podia fer

Fa 25 anys, presentar els Beatles en català a través de les ones radiofòniques podia ser considerat un delictes. Ràdio Joventut va gosar proposar-s'ho en l'espai Barcelona Internacional. Es tractava d'obrir una bretxa a la dictadura fent mitja trampa. El programa va durar quatre mesos.

Víctor Sagí: "Des de Ràdio Joventut, els locutors mig deien que el primer dia de l'any 68 començaria un programa per a joves en català."

MERCE DAUDER

A mitjan mes de gener del 1968, els desapareguts *Correo Catalán*, *Tele-estel* i *Tele-guia* saludaven en articles curts i sense signar l'aparició del primer programa radiofònic en català que s'emetia des d'una emissora de Barcelona després de la guerra civil. Algunes de les frases, producte del periodisme escanyat de l'època deien coses com "el programa usa el català amb tanta naturalitat com l'anglès és usat a la BBC de Londres". La llegendària Ràdio Joventut -dita en realitat *Ràdio Joventud*-, una de les que integraven la xarxa del *Movimiento*, posava en marxa un espai que primer es va dir descriptivament "Programa en català" i després "Barcelona Internacional", un nom que van proposar els oients i que no feria cap susceptibilitat. Podia llegir-se tant en català com en castellà.

Al capdavant de l'invent hi havia l'historiador d'economia Jordi Ventura, com a director, i un jove Josep Maria Bachs que feia de locutor. Entre bastidors, la potèn-

cia publicitària i de relacions públiques del grup Víctor Sagí va fer possible tirar endavant l'aventura. Aquest singular triangle que formaven comunicador, empresari i agent comercial-ideòleg va ser una de les bases de l'èxit de l'espai. Una empenta que semblava que mai no s'acabaria els movia a tots tres cap a un mateix objectiu: poder presentar, sense que el món s'esberlés, els Beatles en català. A banda d'aquest objectiu prioritari, aparentar normalitat, l'altra missió del programa era esdevenir una plataforma de llançament per als nous valors de la cançó catalana. Guillermina Motta, Joan Ramon Bonet -el germà de la Maria del Mar-, Enric Barbat, Glòria, Maria del Pilar i Guillem d'Efak van ser alguns dels qui van participar en les emissions de Barcelona Internacional per presentar les seves cançons. A banda d'aquests "jutges" de la Nova Cançó que ja caminaven sols, Barcelona Internacional va ser dels primers a donar a conèixer un joveníssim Ovidi

Montllor o el primer en emetre una entrevista radiofònica amb Lluís Llach.

El programa s'emetia de dilluns a divendres de les onze a dos quarts de dotze de la nit, es dirigia a un públic eminentment jove i dedicava quasi tot el seu contingut a la música, música del país i música de fora: "La música que neix a Barcelona" i "La música que s'escolta al món" eren els noms dels espais musicals. La fórmula del programa consistia, doncs, en amanir discos amb un seguit de petites seccions fixes: "Les coses que passen...apunts sobre qualsevol cosa" intentava recollir pinzellades d'actualitat. "Enquesta...tot allò que ens interessa" dedicada a les consultes dels oients i "*Tuset Street*", que volia traslladar a la ràdio l'ambient peculiar del conegut carrer barceloní, amb totes les seves *boîtes* i modernor.

Barcelona Internacional era el primer programa fet en català que naixia amb vocació nacional ja que les experiències

de ràdio en català fins al moment es reduïen a unes emissions de Ràdio Popular de Figueres i del programa Radioscope que Salvador Escamilla feia des de Ràdio Barcelona. Aquest últim, però, no va ser totalment en català fins un temps després.

POSSIBILISME

Barcelona Internacional va començar a gestar-se l'estiu del 67 i mig d'amagat es va anar donant a conèixer a finals d'aquell any en una tímida campanya a través de l'emissora. Víctor Sagí ho recorda "en aquell moment i per motius obvis, no es podia fer cap gran promoció. Des de la mateixa Ràdio Joventut, els locutors mig deien que el primer dia de l'any 68 començaria un programa per a joves que es faria en català. Però tot d'una manera mig encoberta. Es tractava que no s'aixequés la llebre...". Com tantes iniciatives de l'època, el boca-orella va ser el que va fer córrer la notícia: una emissora del *Movimiento* iniciava l'emissió d'un programa en català.

Al cap de la primera setmana d'emissió, Barcelona Internacional va rebre un bon feix de cartes d'oients de tota la ciutat que animaven l'equip a continuar. Les orelles dels barcelonins feia ben bé 30 anys que no sentien ràdio en català. I l'entusiasme davant el programa era evident.

Sagí recorda que "no teníem manera de saber quina era la nostra audiència però el *feed-back* positiu envers el programa era evident. La gent no solament ens animava a tirar endavant sinó que ens donaven idees o feien propostes per integrar-se al programa".

CENSURA POLÍTICA I CENSURA DE MERCAT

"El fet que més del 50% del programa fos intencionadament improvisat ens va donar una dosi addicional de llibertat de moviments. En aquella època, tots els guions radiofònics que s'emetien havien passat prèviament per la delegació del govern. Per tant, el que no estava escrit, es podia emetre directament". Jordi Ventura

recorda aquesta llibertat com una consecució que calia aconseguir cada dia. Estava clar que el règim podia acabar amb el programa sense esforç. Però va continuar. "El nostre programa pretenia presentar com a normal l'emissió d'un programa en una llengua que estava perseguida. Es deia Programa en català perquè es volia remarcar que només era la forma, la que era catalana. Tenint en compte el moment en què es feia, però, el nostre programa era de forma i contingut català i catalanista, però això no ho podíem dir explícitament". El públic havia après a escoltar el que no es deia; igual com abans

manca de suport dels sectors empresarial i intel·lectual del país. No n'hi va haver prou amb l'entusiasme ni amb la participació decidida de la Nova Cançó. Els cercles de la cultura no van donar suport al programa perquè Ràdio Joventut era una emissora del *Movimiento* i perquè es considerava el programa massa frívol. A més, cadascú tenia prou feina a continuar editorials o revistes. Els empresaris, als quals es va recórrer quan el programa començava a agonitzar, no van jugar-se la per por. Jordi Ventura recorda amb reanca aquells moments "de cop, vam veure que estàvem sols. Vam anar a trucar a totes les portes. Molts dels homes d'empresa que avui es diuen nacionalistes no van donar una passa per salvar el programa. Vam anar a buscar suport a tots els polítics però tots ens van ignorar. I el programa va morir sol". El mes d'abril del 68, Barcelona Internacional va deixar d'emetre's. Del programa no en queda res, només els records; sobretot perquè es lliguen als sentiments i al passat. "No queda ni un enregistrament ni cap guió ni cap dels materials que vam utilitzar quan fèiem el programa -recorda Bachs- Teníem tant assumit que el valor de tot plegat era l'emissió diària, la continuïtat del programa, que no pensàvem a guardar res, ho llençàvem tot".

Avui, 25 anys després, Víctor Sagí i Jordi Ventura es reünen dissimuladament i com veterans de guerra somnien de tornar a batallar, potser de tornar a fer un programa de ràdio. Però vist l'actual panorama radiofònic no se senten gaire entusiasmats. Bachs, que és l'únic de l'equip que continua treballant en mitjans de comunicació no recorda l'experiment de la mateixa manera. Darrere del Barcelona Internacional hi ha hagut molts altres programes de ràdio i després, la televisió. Bachs parla de records però es mira la ràdio i la televisió amb el punt de vista del professional: "el repte de la ràdio i la televisió actuals en aquest país és la qualitat".

Víctor Sagí i Jordi Ventura van fer possible l'emissió de "Barcelona Internacional", la primera experiència de ràdio en català a Barcelona després de la guerra civil.

M. DAUDER

havia après a llegir el que no s'escrivia.

El Programa en català era tot un èxit, un revulsiu. Josep Maria Bachs, però, treu ara una mica de ferro a l'assumpte "el que ens valia era que el programa havia estat trencador però teníem molt clar que no érem herois, fèiem una petita coseta, aportàvem el nostre gra de sorra a la filosofia que en aquell moment dominava el país: entre tots ho farem tot". Però com en moltes de les inciatives de l'època, meitat ingènues meitat suïcides, Barcelona Internacional va acabar-se. Tot i l'èxit que havia tingut i el suport de l'audiència, quan el programa ja duia unes setmanes en antena, es va haver d'enfrontar a la necessitat de trobar ajuts per sobreviure. Però en una ciutat esporuguida el programa va topar amb la incomprensió i la